

Till ledamöter och ersättare i gatu- och fastighetsnämnden i Stockholms stad

Ang försäljning av stadens skogsinnehav i andra kommuner

Sammanfattning

Naturskyddsföreningen har inga principiella synpunkter på Stockholms stads planer på att sälja sina skogs- och jordbruksfastigheter i andra kommuner. En utförsäljning på marknadsmässiga grunder kan emellertid väntas leda till att skogsbruket i högre grad inriktas på ekonomisk avkastning samt att en starkare inriktning av skötseln på naturvård, friluftsliv och kulturmiljövård försvåras. Om staden står fast vid tidigare ambitioner om områdenas skötsel, innebär en försäljning rimligen inga ekonomiska besparingar för staden.

Som alternativ föreslår förening i första hand att hela markinnehavet överförs till en regional stiftelse enligt modell från Skärgårdsstiftelsen dit även andra kommuner och statliga markägare bör inbjudas. Stiftelsens syfte bör vara att sköta de ingående markerna med inriktning på naturvård, rekreation och kulturmiljövård med betoning på de områden som ligger närmast regioncentrum och har de högsta besökstalen. Stiftelsens verksamhet skulle till stor del kunna finansieras genom intäkter från mera perifert belägna fastigheter där ett ansvarsfullt, FSC-certifierat skogsbruk kan ge väsentliga tillskott.

I andra hand bör en så stor andel av det nuvarande markinnehavet som möjligt innan en eventuell försäljning ges ett lagstadgat skydd enligt miljöbalken. I delar av innehavet krävs striktare skydd. I större delen av de marker som ingår i Storstockholms Gröna Kilar är ett mindre ambitiöst skydd tillräckligt.

Stockholms stad står i begrepp att sälja sitt innehav av skogsmark i andra kommuner. Naturskyddsföreningen har tidigare i flera skrivelser uttryckt förståelse för att staden önskar koncentrera sin verksamhet till andra områden och att man därför vill avveckla eller i varje fall starkt begränsa det egna markägandet utanför kommunens gränser. Vi har inte heller några principiella synpunkter på att skogsmarken överförs till nya ägare.

Det som oroar oss är att frågan om stadens markinnehav uteslutande tycks hanteras som en ekonomisk operation där stadens intresse inskränker sig till att så snabbt som möjligt få loss så mycket pengar som möjligt för markområdena. Vad som sker med områdena efter en försäljning tycks sakna betydelse.¹

För stockholmarna (och även för de många turister och besökare från resten av Sverige eller från andra länder) är emellertid skogarna runt Stockholm mycket mera än en ekonomisk resurs. Tvärtom ligger skogarnas främsta värde på det sociala planet, som en viktig resurs för motion, rekreation, utbildning, turism m m. Skogarna har en vital betydelse för vårt välbefinnande. Det gäller särskilt för personer med låga inkomster, utan möjlighet att ha eget lantställe och/eller resurser att göra kostsamma resor och utflykter.

I en färsk rapport (som bifogas) har biologen Björn Möllersten på uppdrag av Naturskyddsföreningen i Stockholms län kartlagt befintlig forskning kring betydelsen av naturupplevelser och närhet till skogsmark.

¹ En konsekvens av försäljningspolicyn är (som vi tidigare påpekat för nämnden) att naturvårdsambitionerna efter försäljningen troligen sänks. Stockholms stad är ansluten till den frivilliga sk FSC-certifieringen och tillämpar därmed strängare naturvårdskrav än skogsvårdslagens obligatoriska regler. Vid de försäljningar som hittills skett har inga krav om fortsatt FSC-certifiering ställts.

Resultaten visar på de stora sociala, medicinska och pedagogiska värden som ligger i en god tillgång på skogsmark.

Av invånarna i Stockholms län bor ca 50 procent i Stockholms stad. En stor del av sin fritid ägnar befolkningen åt utflykter i Storstockholms Gröna Kilar. Huvuddelen av de marker stadens invånarna nyttjar för rekreation och utflykter ligger i andra kommuner men är ändå lätt tillgängliga till låg kostnad, tack vare Storstockholms Lokaltrafik. Den dominerande delen av dem som besöker naturområdena i andra kommuner i länet kommer från Stockholms stad. Enligt besöksböckerna vid fyra populära besöksmål i Hanveden i Haninge och Huddinge kommuner kommer drygt 40 procent av besökarna från Stockholms stad, mer än från någon annan kommun. Mönstret är ännu mera markerat ju närmare Stockholm man kommer.

Vad som sker i de stora grönområdena runt Stockholm är i högsta grad en angelägenhet för invånarna och beslutsfattarna i Stockholms stad.

I sitt remissvar över förslaget till ny regionplan ("RUF5") har länsstyrelsen markerat tillgången till en variationsrik natur i storstadens närhet som en av regionens viktigaste resurser. Myndigheten noterar samtidigt att ägandeförhållandena har betydelse för möjligheterna att behålla och utveckla denna attraktivitet:

"Grönstrukturens attraktionsvärde bygger i stor utsträckning på kulturlandskapets värden och en friluftsvänlig skog. En förutsättning för att kunna behålla en grönstruktur av den omfattning som redovisas i samrådsunderlaget är att det finns fungerande jord- och skogsbruksföretag som har godtagbar lönsamhet och rimliga villkor vad gäller bland annat intrång, hänsyn och skötsel frågor.

Om marken ägs av samhället genom kommun eller staten är dessa ägare normalt beredda att tåla detta intrång. När det gäller privata markägare innebär inskränkningar att lönsamheten i deras företag påverkas och därmed kan äventyras./.../

I kilarnas inre delar är kommunerna huvudsakliga markägare, vilket ökar möjligheten att bedriva en skötsel som tar hänsyn till rekreations-, naturvårds- och kulturmiljöintressen. Många kommuner håller dock för närvarande på att sälja ut sina lantegendomar vilket kan få till följd att intressena inte kommer att kunna tillgodose i samma utsträckning som tidigare."

Det nuvarande stora markinnehavet ger Stockholms stad unika möjligheter att ta tillvara sina invånares intresse och behov av natur och naturupplevelser. Säljs markerna på marknadsmässiga villkor till nya ägare kommer dessa möjligheter att försämrats. En ny köpare kommer rimligen att ha behov av ekonomisk avkastning på den gjorda investeringen. Det är inte rimligt att förvänta sig att nya ägare kommer att vara beredda att ta över de ekonomiska insatser för friluftsliv och naturvård som staden under lång tid har burit för t ex Nackareservatet och många andra av fastigheterna.

Vi kan samtidigt ha förståelse för att den nuvarande lösningen, där staden är ensam ägare till stora områden i andra kommuner, på lång sikt är tveksam. Friluftslivet bryr sig inte om några kommungränser. De naturområdena staden äger har besökare från hela regionen. Stockholmare besöker flitigt andra kommuner.

Olika delar av stadens markinnehav har olika betydelse från naturvårds- och rekreationssynpunkt. I de områden som ligger närmast Stockholm är det knappast möjligt att bedriva ett traditionellt skogsbruk med normala avkastningskrav. Inkomsterna från skogsbruket, arrenden m m i dessa områden räcker inte för att täcka kostnaderna för information, olika anläggningar, renhållning m m. På mera perifert belägna fastigheter är behoven av insatser lägre samtidigt som möjligheterna att generera inkomster är bättre.

Om staden säljer av de fastigheter som kan generera inkomster kommer man till sist endast att ha kvar de fastigheter som kostar pengar. Om även dessa "underskottsfastigheter" säljs av kommer de nya ägarna troligen inte att ha råd att sköta områdena på ett sätt som gynnar rekreation och friluftsliv. För att klara av att betala räntor och amorteringar tvingas man låta ekonomiska avkastningskrav prägla skötseln. Om denna utveckling ska undvikas måste troligen Stockholm stad förbinda sig att ge löpande ersättning till de nya markägarna. Möjligheterna att på ett flexibelt sätt anpassa skötseln efter stadens önskemål begränsas. Några möjligheter att sänka skötselkostnaderna jämfört med om marken behålls och skötseln läggs ut på entreprenad, finns knappast.

Naturskyddsföreningens slutsats är att stockholmarnas och Stockholms stads intressen såväl ekonomiskt som från rekreations- och naturvårdssynpunkt bäst skulle gynnas om stadens marker överförs till någon form av stiftelse där även andra kommuner i regionen bör medverka genom att skjuta till marker och andra resurser. Skärgårdsstiftelsens verksamhet har byggts upp enligt denna modell som visat sig mycket framgångsrik.

Det viktiga är samtidigt inte formerna för den fortsatta förvaltningen utan att den på ett trovärdigt sätt - inte minst ekonomiskt, långsiktigt trovärdigt sätt! - kan ta vara på naturvårds- och rekreationskvaliteterna.

Väljer man att stycka upp det nuvarande markinnehavet och sälja markerna på marknadsmässiga villkor kommer staden och dess invånare förvisso att kunna räkna in ett betydande antal miljoner som engångsintäkt. Det kan öka utrymmet för satsningar på andra områdena eller till ytterligare sänkningar av kommunalskatten. Konsekvensen blir emellertid antingen att viktiga välfärds-kvaliteter går förlorade eller att staden tvingas gå in med ekonomiska bidrag till de nya innehavarna, troligen minst i nivå med vad kostnaderna skulle ha blivit om man hade behållit markerna eller hade överfört hela innehavet till någon form av stiftelse med egna inkomster.

Vi uppmanar gatu- och fastighetsnämnden att avvakta med ytterligare försäljningar av skogs- och jordbruksfastigheter tills frågan om den långsiktiga förvaltningen av de från naturvårds- och rekreationssynpunkt mest värdefulla delarna av innehavet har säkrats.

I första hand föreslår vi att hela markinnehavet överförs till en regional stiftelse enligt modell från Skärgårdsstiftelsen dit även andra kommuner och statliga markägare bör inbjudas. Stiftelsens syfte bör vara att sköta de ingående markerna med inriktning på naturvård, rekreation och kulturmiljövård med betoning på de områden som ligger närmast regioncentrum och har de högsta besökstalen. Stiftelsens verksamhet skulle till stor del kunna finansieras genom intäkter från mera perifert belägna fastigheter där ett ansvarsfullt, FSC-certifierat skogsbruk kan ge väsentliga tillskott.

I andra hand bör en så stor andel av det nuvarande markinnehavet som möjligt innan en eventuell försäljning ges ett lagstadgat skydd enligt miljöbalken som naturreservat. I delar av innehavet krävs striktare skydd. I större delen av de marker som ingår i Storstockholms Gröna Kilar är ett mindre ambitiöst skydd tillräckligt.

Med vänliga hälsningar

Magnus Nilsson, ordf Naturskyddsföreningen i Stockholms län

Bo Olsson, ordf Söderorts Naturskyddsförening

Jan Wijkmark, vice ordf Stockholms Naturskyddsförening

Bilaga: **Skogar för människor.** Bevarande och skötsel av tätortsnära skogar. Björn Möllersten/Naturskyddsföreningen i Stockholms län 2001